

osredotočena na Balkanski polotok in na deželi Avstrijskega cesarstva. Največ primerov je bilo zabeleženih na Madžarskem, v Slavoniji, Vojvodini oziroma Banatu v Sedmograški, na Češkem, Moravskem in v Šleziji. Če še vedno upate, da je Slovenija pri tem izvzeta, se motite. Da so bili pri nas že od nakdaj vampirji, pričajo arheološke najdbe iz obdobja preseljevanja ljudstev po zatonu antike. V nekaterih grobovih iz tistega časa so bili odkriti ostanki kolov, zabitih naravnost skozi prsni koš pokopanih prednikov današnjih Slovencev. *Slava Vojvodine Kranjske* Janeza Vajkarda Valvasorja pa nam služi še kot pisno dokazilo za obstoj fenomena vampirizma na Slovenskem. Ko Valvasor v svoji XI. knjigi (*Mesta, trgi, gradovi in samostani na Kranjskem*) piše o gradu *Prestranek*, omenja tudi strahove, ki jim okoliški prebivalci pravijo *vedavci*: »Ti baje otrokom kri izsesavajo, dokler ne umrejo«. Precej bolj obširno pa o slovensko-istranskih vampirjih (severni del Istre je tedaj spadal pod Kranjsko), strigonih ali vedavcih, govori v X. poglavju VI. knjige *Slave Vojvodine Kranjske*. Njegov opis je nadvse zanimiv, saj lahko v njem prepoznamo večino značilnosti, ki se tradicionalno pripisujejo vampirjem in še nekaj dodatnih povrhu, klasičen pa je tudi postopek pokončevanja vampirjev, skupaj s pripadajočimi simptomi:

— Strigoni ali vedavci so duhovi *čarovnikov*, torej tistih, ki so tehniko vampirizma obvladali s pomočjo črne magije.

— Pogoste žrtve so otroci, zaradi viška svoje življenjske energije.

— Vedavci/strigoni *trkajo* na vrata in okna hiš, v skladu z nepisanim pravilom, da jih morajo domači sami spustiti noter.

— Vedavcem skozi prsi porinejo kol iz trnovega lesa ali pa jim odsekajo glavo in dodajajo še križ za povrh.

— Vampirji se med postopkom likvidacije zvijajo, iz njihovih teles pa teče kri.

— Najbolj zanimiv pa je del, ki govori o tem, da strigoni/vedavci ponoči obiskujejo ženske in z njimi nemoteno spolno občujejo. Mit o vampirju kot arhetipu neustavljivo privlačnega moškega, lovca na nežni spol, ki se mu ženske ne morejo upirati (tudi če bi se mu hotele), je namreč novejšega izvora, najbolj pa je zanj zaslužna kinematografska podoba grofa Dracule v interpretaciji Christopherja Leeja, kasneje pa tudi Franka Langelle (četudi je že Bela Lugosi igral na to karto). Vampirji v času od konca 17. pa do začetka 20. stoletja so drugače skoraj vsi, praktično brez izjeme, prikazani kot izredno nepriljubljeni za nasprotni spol (o njihovem morebitnem vplivu na lastni spol takratni avtorji še ne poročajo, z izjemo Le Fanuja seveda).

Montague Summers tako v svojih knjigah *The Vampire, His Kinn and Kith in Vampire In Europe* s pravo naslado opisuje odurni videz »nemrtvih«, ki da so umazani in razcapani, povrh pa jim še iz ust, nosu in ušes teče kri, kadar se je preveč napijejo. Slovensko-istranski vampirji s svojimi uspehi v posteljah nič hudega slutečih kmetic očitno v tem smislu predstavljajo izjemo. V luči teh spoznanj se še enkrat ozrimo na Le Fanujevo *Carmillo*, najbolj slavno vampirsko povest poleg *Dracule*, ki je služila za predlogo filmom *Vampir C. Th. Dreyerja, Et mourir de plaisir/Blood and Roses* (1960) Rogerja Vadima, *Vampirjeve ljubimke* R. W. Bakerja, *Sla po vapirju* Jimmyja Sangsterja in *Hudičevi dvojčici* Johna Hougha. Kot vemo, sa zgodba odvija na Štajerskem, pripoveduje pa jo Angležinja, ki se je s svojim očetom naselila v enega od tamkajšnjih gradov, »kajti v teh samotnih in zaostalih krajih ... je vse tako čudovito poceni«. Ni kaj, brhka Angležinja si (skupaj z drugimi njej podobnimi turisti) dejansko zasluži, da se seznanj še z ostalimi slovenskimi znamenitostmi, ne le s kurenti in s cerkniškimi čarovnicami. Šele potem bi se lahko pohvalili, da zares nekaj damo na svoj »Blut und Boden« tradicijo.

IGOR KERNEL

70 LET VAMPIRIZMA V SLOVENSkih KINODVORANAH

Pierre-Jean-Baptiste Benichou v svoji knjigi *Horreur et épouvante dans le cinéma fantastique* (Pariz, 1977) navaja Jean-Pierre Bouyxouja, ki je v svoji (doslej nepreseženi) antologiji vampirizma naštel več kot 6000 vampirskih filmov, oziroma filmov, v katerih se kak vampir pojavlja, in se še pritožuje, da je pomanjkljiva, saj v njej niso naštet vsi nastopi vampirjev na ameriški televiziji. Po lansiranju filma *Bram Stoker's Dracula* F. F. Coppola je izšlo več »definitivnih« vampirskih filmografij, med njimi *Cinematic Vampires - The Living Dead on Film and Television from 1896—1992 in The Illustrated Vampire Movie Guide* Stephenja Jonesa (slednja navaja okoli 500 vampirskih filmov), ki so bolj ali manj izčrpne in pregledne. Seznanu vampirskih filmov, predvajanih v slovenskih kinematografih, vsekakor ne moremo očitati, da ni pregleden. Žal pa je pregleden v prvi vrsti zato, ker je tako kratek. Pri nas smo namreč v kinu videli vsega 31 filmov na temo vampirizma

oziroma filmov, kjer vampirji (ponavadi en sam) gostujejo.

1

NOSFERATU

(*Nosferatu, eine Symphonie des Grauens*) Nemčija, 1922. Režija: F. W. Murnau. Glav. vl.: Max Schreck, Alexander Granach, Gustav von Wangenheim, Greta Schröder, G. H. Schnell.

2

LONDON PO POLNOČI

(*London After Midnight*), ZDA, 1927. Režija: Tod Browning. Glav. vl.: Lon Chaney, Marceline Day, Henry B. Walthall, Percy Williams.

3

DRACULA

(*Dracula*) ZDA, 1931. Režija: Tod Browning. Glav. vl.: Bela Lugosi, Helen Chandler, David Manners, Dwight Frye, Edward Van Sloan.

4

VAMPIR

(*Vampyr, ou l'étrange aventure de David Gray*) Francija, 1932. Režija: Carl Dreyer. Glav. vl.: Julian West (Baron Nicolas de Gunzburg), Sybille Schmitz, Henriette Gerard, Jan Hieronimko, Albert Bras.

5

VAMPIRJEVO ZNAMENJE

(*Mark of the Vampire*) ZDA, 1935. Režija: Tod Browning. Glav. vl.: Bela Lugosi, Lionel Barrymore, Elizabeth Allan, Lionel Atwill, Jean Hersholt.

6

DRACULOVA HČI

(*Dracula's Daughter*) ZDA, 1936. Režija: Lambert Hillyer. Glav. vl.: Gloria Holden, Otto Kruger, Marguerite Churchill.

7

ABBOTT IN COSTELLO SREČATA

FRANKENSTEINA (*Abbott and Costello Meet Frankenstein*) ZDA, 1948. Režija: Charles Barton. Glav. vl.: Bud Abbott, Lou Costello, Lenore Aubert, Lon Chaney Jr., Bela Lugosi, Glenn Strange.

8

PLES VAMPIRJEV

(*Dance of the Vampires/The Fearless Vampire Killers or Pardon Me But Your Teeth Are In My Neck*) V. Britanija, 1967. Režija: Roman Polanski. Glav. vl.: Jack Mac-Gowran, Roman Polanski, Sharon Tate, Ferdy Mayne.

9

VOLKODLAKI PROTI VAMPIRJEM

(*La manca del hombre lobo/Die Vampire des Dr. Dracula/Frankensteins Bloody Terror*) Španija/1968. Ržija: Enrique L. Equiluz. Glav. vl.: Paul Naschy, Dianik Zurakuwska, Manuel Manazaneque, Dian Konopka.

10

DRACULA PROTI FRANKENSTEINU

(*Dracula jagt Frankenstein/Los monstruos del Terror/Operation Terror*) Italija/Španija/ZRN, 1969. Režija: Tulio Demicheli. Glav. vl.: Michael Rennie, Karin Dor, Craig Hill, Angel del Pozo, Paul Naschy.

11

GROF JORGA, VAMPIR*(Count Yorga, Vampire)*

ZDA, 1970. Režija: Bob Kelljan. Glav. vl.: Robert Quarry, Roger Perry, Dona Anders, Michael Murrphy.

12

OKUSI DRACULOVO KRI*(Taste the Blood of Dracula)*

V. Britanija, 1970. Režija: Peter Sasdy. Glav. vl.: Christopher Lee, Geoffrey Keen, Gwen Watford, Linda Hayden, Ralph Bates.

13

VAMPIRJEVE LJUBIMKE*(The Vampire Lovers)*

V. Britanija, 1970. Režija: Roy Ward Baker. Glav. vl.: Ingrid Pitt, Pippa Steele, Madeleine Smith, Peter Cushing, Dawn Adams, Kate O'Mara.

14

ZADNJI DRACULA*(Scars of Dracula)*

V. Britanija, 1970. Režija: Roy Ward Baker. Glav. vl.: Christopher Lee, Dennis Waterman, Jenny Hanley, Christopher Matthws, Anoushka Hempel.

15

SLA PO VAMPIRJU*(Lust for a Vampire)*

V. Britanija, 1971. Režija: Jimmy Sangster. Glav. vl.: Ralph Bates, Barbara Jefford, Suzanna Leigh, Michael Johnson, Yutte Stensgaard, Mike Raven.

16

HUDIČEVI DVOJČICI*(Twins of Evil)*

V. Britanija, 1971. Režija: John Hough. Glav. vl.: Madeleine Collison, Mary Collinson, Peter Cushing, Kathleen Byron, Dennis Price, Harvey Hall.

17

NEMORALNE ZGODBE*(Contes Immoraux) — epizode Erszebt Bathory.*

Francija, 1974. Režija: Walerian Borowczyk. Glav. vl.: Lise Danvers, Fabrice Luchini, Charlotte Alexandra, Paloma Picasso.

18

DRACULA, OČ IN SIN*(Dracula père et fils)*

Francija, 1976. Režija: Edouard Molinaro. Glav. vl.: Christopher Lee, Bernard Menez, Marie-Hélène Breillat, Robert Dalban, Catherine Breillat.

19

LADY DRACULA

ZRN, 1975. Režija: F. J. Gottlieb. Glav. vl.: Brad Harris, Stephen Boyd, Evelyne Kraft, Theo Lingn, Eddi Arent.

20

NOSFERATU, FANTOM NOČI*(Nosferatu: Phantom der Nacht)*

ZRN/Francija, 1979. Režija: Werner Herzog. Glav. vl.: Klaus Kinski, Isabelle Adjani, Bruno Ganz, Roland Topor.

21

DRACULA

ZDA, 1979. Režija: John Badham. Glav. vl.: Frank Langella, Laurence Olivier, Donald Pleasance, Kate Nelligan, Trevor Eve.

22

HOTEL DRACULA*(Graf Dracula (beisst jetzt) in Oberbayern/Dracula Sucks)*

ZRN, 1979. Režija: Carlo Ombra. Glav. vl.: Betty Vergès, Bea Fiedler, Giacomo Rizzo, Ralf Wolter, Linda Grondier.

23

LJUBEZEN NA PRVI UGRIZ*(Lov at First Bite)*

ZDA, 1979. Režija: Stan Dragoti. Glav. vl.: George Hamilton, Susan Saint James, Richard Benjamin, Dick Shawn.

24

GLAD PO KRVI*(The Hunger)*

ZDA, 1983. Režija: Tony Scott. Glav. vl.: David Bowie, Catherine Deneuve, Susan Sarandon, Cliff De Young.

25

MOJ SOSED JE VAMPIR*(Fright Night)*

ZDA, 1985. Režija: Tom Holland. Glav. vl.: Chris Sarandon, William Ragsdale, Amanda Bearse, Roddy McDowall.

26

VESOLJSKI VAMPIRJI*(Lifeorce)*

V. Britanija, 1985. Režija: Tobe Hooper. Glav. vl.: Steve Railsback, Peter Firth, Frank Finlay, Mathilda May.

27

TRANSILVANIJA 6-5000*(Transylvania 6-5000)*

ZDA, 1985. Režija: Rudy De Luca. Glav. vl.: Jeff Goldblum, Joseph Bologna, Ed Begley Jr., Carol Kane, Geena Davis.

28

IZGUBLJENI FANTJE*(The Lost Boys)*

ZDA, 1987. Režija: Joel Schumacher. Glav. vl.: Jason Patric, Corey Haim, Dianne Wiest, Edward Herrmann, Kiefer Sutherland.

29

MOJA SOSEDA VAMPIRKA*(Fright Night Part 2)*

ZDA, 1989. Režija: Tommy Lee Wallace. Glav. vl.: Roddy McDowall, William Ragsdale, Traci Lin, Julie Carmen.

30

KRVOSESI*(Krvopijci)*

Hrvatska, 1989. Režija: Dejan Šorak. Glav. vl.: Danilo Lazović, Ksenija Marinković, Maro Martinović, Semka Sokolović-Bertok.

31

VAMPIRSKI MOTOCIKEL*(I Bought a Vampire Motorcycle)*

ZDA, 1992. Režija: Dirk Campbell. Glav. vl.: Niel Morrissey, Amanda Noar.

32

NEDOLŽNA KRI*(Inocent Blood)*

ZDA, 1992. Režija: John Landis. Glav. vl.: Anne Parillaud, Robert Loggia, Anthony LaPaglia, David Proval, Don Rickles.

IGOR KERNEL